

Wordt horizontaal toezicht 2.0 wel een succes?

Een overeenkomst van wederzijds vertrouwen, transparantie en directe toegang tot een belastinginspecteur: Horizontaal toezicht lijkt voor accountants aantrekkelijk. Toch passen de meesten ervoor. De NBA waagt een nieuwe poging.

TEKST PETER OLSTHOORN BEELD SHUTTERSTOCK

Behalve voorlichting, boekenonderzoek en opsporing hanteert de Belastingdienst ook horizontaal toezicht (HT), in de vorm van afspraken met derden. De Belastingdienst telt een flink aantal convenanten met koepelorganisaties van fiscaal intermediairs en brancheorganisaties in het mkb. Het belangrijkste zijn de convenanten met fiscaal dienstverleners, direct afgesloten met diverse grote accountantskantoren en met koepelorganisaties als SRA, NOAB, Novak, RB, Extendum en KAN (Auxilium en Fiscount).

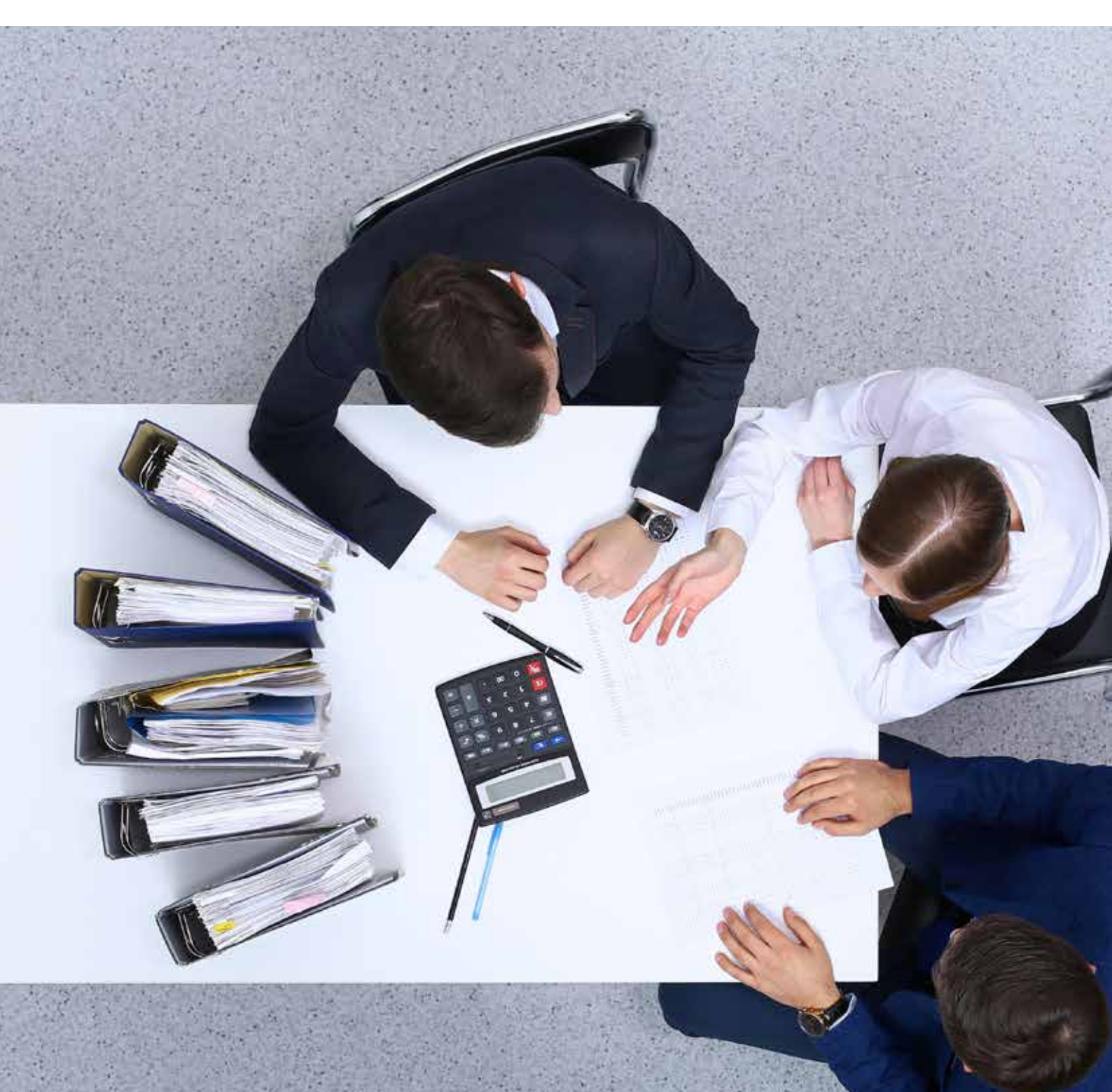
Deze convenanten, gemiddeld een jaar of tien oud, behelzen afspraken over aangiften voor btw, loon-, vennootschaps- en inkomstenbelasting. De belastingdienst spreekt van 'conventaangiften' als ze voldoen aan de voorwaarden. Vertrouwen, begrip en transparantie zijn daarbij belangrijk. Het deelnemende kantoor gaat een 'zorgplicht' aan en legt kwesties waarover verschil van inzicht met de Belastingdienst kan ontstaan zo spoedig mogelijk voor aan de dienst, met inzicht in alle feiten en omstandigheden. Controles vinden plaats via metatoezicht over het aangifteproces en met steekproeven.

Fiscale rust

De Nederlandse Orde van Administratie- en Belastingdeskundigen (NOAB) is met 1.100 aangesloten kantoren met samen 175.000 mkb-klanten een grote partij. Directeur Michel Hamer noemt vooral de communicatie met de Belastingdienst als grote voordeel van HT: "Het geeft de ondernemer fiscale rust dat kwesties zijn doorgenomen vóór de aangifte wordt ingediend. De communicatie wordt laagdrempeliger, in een tijd dat de Belastingdienst steeds verder van de fiscaal dienstverlener komt af te staan."

Ronald van der Land van Ratio Accountants doet al tien jaar aan HT, onder het convenant van KAN die de toetsing doet met Auxilium en Fiscount. "Snelheid en vooral een rechtstreeks aanspreekpunt bij de Belastingdienst, want dat kunnen niet alle kantoren meer zoals vroeger", zo omschrijft hij de voordelen. "Vaak bel ik eerst en formaliseren we de afspraak per mail. Korte lijnen zijn een heel groot voordeel." Werken onder HT is efficiënt en sneller, stelt hij.

John Weerdenburg van Auxilium Adviesgroep heeft een koepelconvenant en geeft toe dat het grootste voordeel →

‘Korte lijnen
zijn een heel
groot voordeel.’

pragmatisch en niet principieel is: “Een poppetje bij de Belastingdienst is aanspreekbaar en aansprakelijk voor de gemaakte afspraken, bijvoorbeeld over de waarde van een over te dragen pand. En in HT worden alle kwesties uit het verleden weggewerkt om optimale snelheid en efficiency te bereiken in het heden.”

Met de vijand samenwerken

De dienstverlener wordt ketenpartner, de NOAB is voorstander. Waarom doet 85 procent van de NOAB-leden dan niet mee met HT? Hamer: “Dienstverleners menen: Het gaat nu toch ook goed, ik krijg nu toch ook snel antwoord. Wat biedt HT dan voor mij of de klant nog?” Een deel van de achterban is bovendien opgegroeid met argwaan en ‘wij/zij denken’ tegenover de inspecteur die kwam controleren. “Ze blijven menen: waarom met de vijand samenwerken?”

Guus Ham, directeur van koepelorganisatie Novak, stelt vast dat van zijn 750 aangesloten kantoren er maar zestien gebruikmaken van HT. “Die lage graad van deelname geldt ook voor de meeste andere koepels. Ook wij zoeken naar de oorzaken. Onbekend maakt onbemind, dat speelt zeker.” Ham noemt een indringender oorzaak: “Ik vermoed ook dat het overgrote deel van de kantoren het gevoel heeft dat ze niet op de stoel van de Belastingdienst wil gaan zitten en liever onafhankelijk blijft opereren. Dat is een historisch gegroeide mentaliteit.”

Weerdenburg ontkent mordicus dat de accountant een verlengstuk van de Belastingdienst wordt: “Daar geloof ik niets van. Zo’n 75 procent of wellicht 90 procent van de klanten wil gewoon eerlijk aangifte doen, legaal zo gunstig mogelijk. Waarom zou je die klanten niet faciliteren door in HT te gaan, waarbij die klanten schriftelijk zich akkoord verklaren?” Ook hij ziet een probleem: “Er wordt nogal eens gezegd: Kantoren die aan HT meedoen, lopen aan de leiband van de Belastingdienst omdat ze bij een afwijkend

MINDER CONTROLES

In de periode 2016-2021 is het aantal boekenonderzoeken door de Belastingdienst in het mkb met ruim 75 procent gedaald: nog slechts 6.700 in 2021. De 850.000 Vpb-aangiften, voor het overgrote deel van mkb’ers, lopen inclusief eenmanszaken zelfs op tot anderhalf miljoen. Daarmee daalt het percentage boekencontrole tot een kleine 0,5 procent van het totaal aan aangiften.

Ook de aanpak van ‘schijnzelfstandigheid schiet erbij in. Wel kan de Belastingdienst ‘kwaadwillendheid’ aanpakken, maar dat gebeurt zelden. In 2021 waren er maar 475 bezoeken bij opdrachtgevers van zelfstandigen; bij de helft volgde nader onderzoek, met drie aanwijzingen tot gevolg en welgeteld één correctie. Bij de grofweg een miljoen zelfstandigen heeft de Belastingdienst in 2019 zo’n vijfhonderd correcties gedaan op grond van IB-aangifte.

‘Dat een goede aangifte onder HT in ‘het groene bakje’ belandt, is wel positief.’

standpunt moeten communiceren in vooroverleg. Dat de eigen interpretatie moet wijken. Dat klopt volgens mij van geen kant.”

Ronald van der Land (Ratio) heeft er geen moeite mee direct te erkennen dat veel kantoren liever op afstand van de Belastingdienst blijven en geen verlengstuk willen vormen: “Precies, maar toch ben ik het daarmee absoluut niet eens. Het gaat om samenwerking.”

Controles voorkomen

Dat kantoren mee zouden doen aan horizontaal toezicht omdat ze daarmee boekencontrole kunnen ontlopen, vindt Hamer te zwaar aangezet: “Voor die opvatting wil ik echt waken. Wettelijk is nu de medeplichtigheid van de fiscaal dienstverlener vastgelegd, dat heeft een grote invloed in het hoofd van de adviseur.” Dat een goede aangifte onder HT in ‘het groene bakje’ belandt, is wel positief. Er zijn afspraken gemaakt tussen Belastingdienst en fiscaal dienstverlener die elkaar dan vertrouwen, “maar onder HT denken dat je een vrijbrief hebt, vinden wij niet passen binnen een kwaliteitskeurmerk.”

Van der Land heeft al tien jaar geen controles meer gehad. “Ik denk wel dat HT daarop van invloed is. Als er iets is bel ik meteen, ik probeer transparant te zijn en dat betaalt zich terug.” Hij heeft alleen “serieuze ondernemers” onder HT. “Die willen geen problemen met de Belastingdienst. Daar zorg ik voor, want ik doe *real-time* hun boekingen en controle.”

Een peuter leert al dat gebrekkige handhaving kansen biedt. In de afgelopen vijf jaar is het aantal boekenonderzoeken door de Belastingdienst in het mkb met driekwart gedaald. Dat komt vooral door capaciteitsgebrek bij de dienst. Robert Mul, hoofd Beroep & Maatschappij bij de NBA, beaamt dat de afname van het aantal boekenonderzoeken de waarde van het aangaan van een HT-overeenkomst voor kantoren heeft verminderd: “Bedrijven zijn niet meer elke vijf jaar de klos met onderzoek.”

Van der Land beseft ook dat de prikkel om onder HT te gaan werken afneemt als de Belastingdienst nauwelijks controleert: “De Belastingdienst moet iets doen aan het

beperkte aantal controles. De Tweede Kamer draagt dat op, en terecht. Er moet meer controle komen. Ondernemers die onder HT vallen kunnen in een steekproef vallen, daarmee heb ik geen problemen. Voor mij is het belangrijk dat ik mezelf in de spiegel kan aankijken.”

NBA-initiatief

De NBA wil opnieuw werk maken van Horizontaal Toezicht. De Commissie MKB overlegt met de Belastingdienst om alle bedrijven die positief worden getoetst, automatisch te laten voldoen aan de eisen voor HT. Een accountantskantoor hoeft dan geen apart traject af te leggen conform een afzonderlijk convenant met de eigen (service-)organisatie. Het overleg is vertraagd door de coronacrisis. Maar het onderwerp staat weer op de agenda voor 2022. “De Belastingdienst is bezig met een HT 2.0 om het makkelijker te maken voor ondernemers. Ze hebben te weinig mensen en zien het eigen voordeel. En het levert ons efficiency en tijdwinst op”, stelt Van der Land, ook lid van de Commissie MKB van de NBA.

Om de toelating tot HT te vergemakkelijken krijgt een accountantskantoor één aanspreekpunt bij de Belastingdienst en klanten krijgen sneller zekerheid over de aanslag en aangepast toezicht. Ter discussie staat of daarvoor nog een fiscale toetsing moet plaatsvinden. De NBA meent dat een goed functionerend kwaliteitssysteem volstaat en dat er geen aanvullende fiscale toets nodig is. De eerste gesprekken met de Belastingdienst hebben inmiddels

‘Voor mij is het belangrijk dat ik mezelf in de spiegel kan aankijken.’

plaatsgevonden. Afsproken is dat er in juni een conceptconvenant ligt, waarover dan in detail wordt doorgesproken.

Hamer van de NOAB vindt direct toegang tot HT via de NBA-toets “geen slechte gedachtegang, maar wij kunnen niet de vereisten van ons kwaliteitskeurmerk en afspraken onder ons convenant zomaar laten vallen. HT mag bovendien niet exclusief voor accountants beschikbaar zijn.” Guus Ham van de Novak zit “vol met vraagtekens”. “Ik snap niet goed hoe en waarom de NBA dit wil inkleden. Ieder kantoor moet toegang tot HT krijgen en de toets is daarvoor afdoende. Wordt die dan verzwaaard? Wat is dan nog de rol van het koepelconvenant? Hebben kantoren straks wel ineens animo om met HT mee te doen? Val je er dan automatisch onder bij een goede toetsing?”

Ook Weerdenburg is kritisch, maar om een andere reden: Inlossen van de belofte om HT eenvoudiger toegankelijk te maken laat al jaren op zich wachten. “De NBA denkt dat de maatschappelijke functie van de leden wordt versterkt door profilering van HT. Daar sta ik achter, maar we moeten het hard maken.” ←